

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

NUTARIMAS DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINĖS KOVOS SU KORUPCIJA 2015–2025 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO

2015 m. kovo 10 d. Nr. XII-1537

Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo 5 straipsnio 1 ir 4 dalimis, Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 7 straipsnio 5 dalimi, Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. IX-711 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos patvirtinimo“, 36 punktu, Nacionalinio saugumo strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“, Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. XII-724 „Dėl Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plano patvirtinimo“, nuostatomis ir vertindamas korupciją kaip grėsmę nacionaliniam saugumui, matydamas būtinybę, kad valstybės institucijos vykdytų kryptingus, koordinuotus ir veiksmingus antikorupcinius veiksmus, n u t a r i a:

1 straipsnis.

Patvirtinti ilgalaikę valstybinę saugumo stiprinimo programą – Lietuvos Respublikos nacionalinę kovos su korupcija 2015–2025 metų programą (pridedama).

2 straipsnis.

Lietuvos Respublikos nacionalinę kovos su korupcija 2015–2025 metų programą pagal savo kompetenciją įgyvendina ministerijos, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra,

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų tarnyba, Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos.

3 straipsnis.

Pasiūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei parengti Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos įgyvendinimo 2015–2019 metų tarpinstitucinį veiklos planą per tris mėnesius nuo šio nutarimo įsigaliojimo, derinti jį su Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetu ir suderinus tvirtinti.

Seimo Pirmininkė

Loreta Graužinienė

**LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINĖ KOVOS SU KORUPCIJA
2015–2025 METŲ PROGRAMA**

**I SKYRIUS
IŽANGA**

1. Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos (toliau – Programa) paskirtis – užtikrinti ilgalaikę, veiksmingą ir kryptingą korupcijos prevencijos ir kontrolės sistemą Lietuvos Respublikoje 2015–2025 metais.

2. Programa apima svarbiausias nacionalinės antikorupcinės politikos viešajame ir privačiame sektoriuose nuostatas. Programa orientuojama į korupcijos¹ sąlygų ir rizikų mažinimą ir šalinimą, taip pat korupcijos rizikų valdymą ir atsakomybės už korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus įgyvendinimą.

3. Programoje vartojamos sąvokos:

3.1. **Korupcijos rizikos veiksniai** – priežastys, sąlygos, įvykiai, aplinkybės, dėl kurių gali pasireikšti korupcijos rizika.

3.2. **Korupcinio pobūdžio teisės pažeidimas** – valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens administracinis, darbo drausmės ar tarnybinis nusižengimas, padarytas tiesiogiai ar netiesiogiai siekiant arba reikalaujant turinės ar kitokios asmeninės naudos (dovanos, pažado, privilegijos) sau ar kitam asmeniui, taip pat ją priimant, kai tai daroma piktnaudžiaujant tarnybine padėtimi, viršijant įgaliojimus, neatliekant pareigų, pažeidžiant viešuosius interesus, taip pat korupcinio pobūdžio nusikalstama veika.

4. Kitos Programoje vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme ir kituose įstatymuose apibrėžtas sąvokas.

5. Korupcija yra viena iš nacionalinių grėsmių valstybei ir vienas iš pavojingiausių socialinių reiškinių, keliantis grėsmę žmogaus teisėms, demokratijai ir teisinei valstybei, iškreipiantis socialinį teisingumą, sąžiningą konkurenciją, verslo sąlygas, mažinantis ekonomikos augimą, keliantis pavojų valstybės valdymui, valstybės ar savivaldybių įstaigų

¹ Korupcija – piktnaudžiavimas įgaliojimais tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose, siekiant asmeninės naudos – Programoje suprantama taip, kaip ir Europos Komisijos 2011 m. birželio 6 d. komunikate Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Kova su korupcija Europos Sąjungoje“.

stabilumui ir visuomenės moralei. Korupcija sietina su pernelyg dideliu biurokratijos ir reglamentavimo mastu, sprendimų diskrecijos ir atskaitingumo pusiausvyros nebuvimu. Korupcija yra latentinis reiškiny, o korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų poveikis įvairioms ekonomikos ir socialinėms sritims paprastai išryškėja tik vėliau, susidūrus su korupcijos pasekmėmis.

6. Programa parengta atsižvelgiant į aplinkos analizę, Nacionalinio saugumo strategiją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“, tarptautinius teisės aktus kovos su korupcija srityje, Europos Komisijos 2014 metų kovos su korupcija Europos Sąjungoje ataskaitą ir joje pateiktas rekomendacijas, sociologinių tyrimų rezultatus, visuomenės, valstybės ir savivaldybių įstaigų pateiktus pasiūlymus.

Jungtinių Tautų konvencijos prieš korupciją 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kiekviena valstybė, šios Konvencijos šalis, pagal pagrindinius savo teisinės sistemos principus parengia ir įgyvendina arba vykdo veiksmingą, koordinuotą antikorpucinę politiką, kuri skatina visuomenės dalyvavimą ir atspindi teisinės valstybės, tinkamo valstybės reikalų tvarkymo ir valstybės turto valdymo, sąžiningumo, skaidrumo ir atskaitingumo principus.

Europos Sąjungos Tarybos 2014 m. gegužės 19 d. išvadose dėl Europos Sąjungos kovos su korupcija ataskaitos nurodyta, kad ypač daug dėmesio turėtų būti skirta veiksmingos prevencinio pobūdžio politikos ir tinkamiems kontrolės mechanizmomams sukurti, kad būtų galima valdyti korupcijos riziką ir interesų konfliktus, taip pat specialioms priemonėms, skirtoms korupcijos reiškinių politinės dimensijos klausimui spręsti, įdiegti.

7. Programoje yra įvardytos prioritetinės sritys, kuriose korupcijos paplitimo galimybė yra didžiausia: politinė veikla ir teisėkūra; teismų ir teisėsaugos institucijų veikla; viešieji pirkimai; sveikatos priežiūra ir socialinė apsauga; teritorijų planavimas, valstybinė statybų priežiūra ir atliekų tvarkymas; ūkio subjektų veiklos priežiūra; viešasis administravimas, valstybės tarnyba ir turto valdymas. Be to, išskiriamos privataus sektoriaus su korupcija susijusios problemos, kurios bus sprendžiamos įgyvendinant Programą. Daug dėmesio skiriama antikorpuciniam švietimui ir informavimui tobulinti.

8. Siekiant kompleksinės korupcijos prevencijos ir kontrolės, į Programoje įvardytus tikslus ir uždavinius turi būti orientuojami tarpinstitucinis veiklos planas, skirtas Programai įgyvendinti, šakinės, institucinės ir valstybės ar savivaldybių įstaigų kovos su korupcija programos.

II SKYRIUS APLINKOS ANALIZĖ

PIRMASIS SKIRSNIS SOCIOLOGINIŲ TYRIMŲ DUOMENYS

9. Korupcijai įvertinti pasitelkiami sociologiniai ir ekspertiniai vertinimo būdai ir tyrimai ne visada atskleidžia ją visais įmanomais aspektais, nes korupcija yra latentinis reiškiny. Todėl vertinant korupciją tikslinga remtis įvairių tyrimų visuma ir faktiniais duomenimis apie padarytus korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus.

10. 2014 metais atliktas tyrimas „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2014“² suteikia galimybę įvertinti, ar tinkamai mažinama korupcija, ar įgyvendintos Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. IX-711 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos patvirtinimo“, (toliau – Nacionalinė kovos su korupcija 2011–2014 metų programa) įgyvendinimo priemonių plano priemonės buvo efektyvios, kokie yra Lietuvos antikorupcinės politikos trūkumai ir privalumai, išsiaiškinti Lietuvos piliečių požiūrį į korupciją, jos formas, mastą bei prevencijos priemonių veiksmingumą. Remiantis sociologinio tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2014“ duomenimis, galima daryti išvadą, kad antikorupcinė aplinka Lietuvoje gerėja. Šis tyrimas iš dalies patvirtina kitų tyrimų duomenis (Pasaulinio korupcijos barometro, „Eurobarometro“). Jis taip pat atskleidžia, kad vis dar yra skirtumas tarp korupcijos suvokimo ir korupcinės patirties, t. y. gyventojai dažnai neigiamai vertina korupcinę aplinką šalyje ar tam tikroje institucijoje, nors patys asmeniškai su korupcija nebuvo susidūrę³.

Įvertinus visuomenės požiūrį į korupciją kaip rimtą problemą, nustatyta, kad 48 proc. gyventojų, 29 proc. valstybės tarnautojų ir 30 proc. verslo atstovų korupciją laiko labai rimta problema, ir šis skaičius yra mažiausias nuo 2005 metų (2011 metais korupciją labai rimta problema laikė 67 proc. gyventojų, 39 proc. verslo atstovų ir 42 proc. valstybės tarnautojų).

² Prieiga per internetą: <http://www.stt.lt/lt/menu/sociologiniai-tyrimai/>.

³ Pavyzdžiui, 88 proc. gyventojų manė, kad muitinė yra labai korumpuota arba iš dalies korumpuota, tačiau muitinėje per 5 metus lankėsi tik 33 gyventojai, iš kurių 35 proc. davė kyšius. Darytina išvada, kad didžioji dalis gyventojų apie korupciją muitinėje sužino tik iš aplinkos, spėja apie korupcijos buvimą joje arba dabartinę situaciją vertina pagal ankstesnę situaciją. Panaši padėtis ir teismuose: 80 proc. gyventojų mano, kad teismai yra labai korumpuoti arba iš dalies korumpuoti. Tačiau su baudžiamųjų ir civilinių bylų nagrinėjimu susidūrė tik 95 gyventojai (t. y. 9,5 proc. visų dalyvavusiųjų apklausoje), o kyšius iš jų galėjo duoti tik penktadalis. Mažiausias atotrūkis tarp realios ir įsivaizduojamos korupcijos yra medicinoje: pvz., chirurginė operacija atlikta 252 asmenims, iš kurių 58 proc. galėjo duoti kyšį. Skaičiuojant nuo 1 000 respondentų, šio skaičiaus paklaida yra minimali.

Iš Lietuvos korupcijos žemėlapiro matyti tendencijos, kad verslo sektorius antikorupcinę aplinką vertina daug geriau ir pozityviau negu gyventojai ir valstybės tarnautojai. Tyrimas parodė, kad mažėja įmonių vadovų, kurie mano, kad norint sutvarkyti reikalus reikia „primokėti“ (2011 metais tokių buvo 40 proc., o 2014 metais – 21 proc.). Taip pat sumažėjo manančiųjų, kad kyšiai sutaupo laiko atliekant administracines procedūras (nuo 50 proc. 2011 metais iki 27 proc. 2014 metais).

Galima teigti, kad didelė pažanga pasiekta vertinant *korupcijos lygį*.

Pirma, tyrimo metu respondentų buvo prašoma įvertinti, kaip, jų nuomone, korupcijos mastai keitėsi per 12 mėnesių ir 5 metų laikotarpius. Visų grupių respondentų vertinimai yra geriausi nuo 2005 metų. Ypač teigiami verslo atstovų vertinimai – tik 4 proc. respondentų atsakė, kad korupcijos lygis per 5 metus labai išaugo, ir 13 proc. laikėsi nuomonės, kad išaugo šiek tiek, tačiau net 23 proc. teigė, kad korupcijos lygis, jų nuomone, per penkmetį sumažėjo, o 40 proc. sakė, kad korupcijos lygis nepakito.

Antra, 14 proc. gyventojų teigė, kad korupcija per 5 metus labai išaugo, 21 proc. manė, kad išaugo šiek tiek, ir 35 proc. – kad nepakito. 15 proc. gyventojų laikėsi nuomonės, kad korupcijos lygis per 5 metus šiek tiek sumažėjo.

Trečia, dar geresni rezultatai gauti vertinant 12 mėnesių laikotarpį: tik 3 proc. įmonių vadovų, 9 proc. gyventojų ir 15 proc. valstybės tarnautojų teigė, kad korupcijos mastai labai išaugo. 2013 metais „Eurobarometro“ tyrime, atsakydami į klausimą: „Jūsų nuomone, per pastaruosius 3 metus korupcijos lygis jūsų šalyje išaugo, liko nepakitęs ar sumažėjo“, 53 proc. Lietuvos respondentų nurodė, kad korupcijos lygis išaugo, ir taip manančių gyventojų skaičius, palyginti su 2011 metais, buvo padidėjęs 6 proc.

Labai svarbu pabrėžti, kad, įvertinus *bendrą nusiteikimą, ar korupcija mažės*, matyti pozityvus požiūris į ateities tendencijas. Visos respondentų grupės – 22 proc. gyventojų, 34 proc. verslininkų ir 41 proc. valstybės tarnautojų – tiki, kad korupcijos mastas per ateinančius 3 metus sumažės. Šis rezultatas taip pat yra geriausias nuo 2005 metų. Prie pozityvaus nusiteikimo būtų galima priskirti ir tai, kad daugėja tiek gyventojų (26 proc.; 2008 metais – 19 proc.), tiek įmonių vadovų (43 proc.; 2008 metais – 35 proc.), teigiančių, kad kyšio neduotų, nes tai prieštarauja jų įsitikinimams.

Vertinant *institucijų korumpuotumą*, nustatyta, kad bendras gyventojų korupcijos paplitimo institucijose suvokimo rodiklis ir kategoriškumas įvardijant institucijas kaip „labai korumpuotas“ sumažėjo, palyginti su ankstesnių tyrimų rezultatais. Nors labiausiai korumpuotomis laikomos vis dar tos pačios institucijos: sveikatos priežiūros institucijos, teismai, policija, taip pat savivaldybių institucijos, tačiau labai svarbus pokytis yra tai, kad, visų grupių respondentų vertinimu, korupcijos lygis daugelyje institucijų yra mažiausias nuo 2005 metų

(pvz., Lietuvos Respublikos Seimą (toliau – Seimas) 2005 metais labai korumpuotu arba iš dalies korumpuotu laikė 95 proc. gyventojų, 2007 metais – 92 proc., 2011 metais – 93 proc., o 2014 metais – 80 proc.; teismus 2005 metais labai korumpuotais arba iš dalies korumpuotais laikė 90 proc. įmonių vadovų, 2007 metais – 91 proc., 2011 metais – 86 proc., o 2014 metais – 63 proc.).

Įvertinus respondentų nuomonę apie tai, ar *korupcinės priemonės padeda spręsti klausimus valstybinėse įstaigose*, nustatyta, kad 69 proc. gyventojų, 43 proc. įmonių vadovų ir 54 proc. valstybės tarnautojų mano, jog kyšis padeda spręsti problemas. Vis dėlto matyti teigiamas pokytis – visose respondentų grupėse taip manančiųjų skaičius sumažėjo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvoje 48 proc. gyventojų ir 21 proc. įmonių vadovų yra pasirengę duoti kyšį siekdami išspręsti savo problemą, tačiau tokių asmenų skaičius taip pat sumažėjo. Ypač teigiamas pokytis pastebimas tarp įmonių vadovų: 2008 metais tokių respondentų šioje grupėje buvo 51 proc., o 2014 metais – tik 21 proc. 2014 metais gyventojų, pasirengusių duoti kyšį, buvo 48 proc., o 2008 metais – 64 proc.

Įvertinus gyventojų nuomonę *dėl pranešimo apie korupciją*, nustatyta, kad kas ketvirtas (27 proc.) gyventojas žino, kur galėtų kreiptis norėdamas pranešti apie korupciją, apie korupcijos atvejį praneštų kas penktas (18 proc.). Pastebėtina, kad šio rodiklio reikšmė taip pat gerėja, palyginti su ankstesnių metų tyrimų rezultatais. Apie 50 proc. gyventojų mano, kad apie korupcijos atvejį pranešęs asmuo nukentės labiausiai, ir netiki, kad nusikaltę asmenys bus nuteisti. Kita vertus, gyventojai linkę teigiamai atsiliepti apie asmenis, pranešančius apie korupciją: dauguma (83 proc.) vadina juos drąsiais, pilietiškai aktyviais žmonėmis. Šiuo atžvilgiu geresnė padėtis tarp verslininkų – kas trečias žino, kur kreiptis, ir praneštų apie jam žinomą korupcijos atvejį. Geriausiai apie tai informuoti valstybės tarnautojai (61 proc.), tačiau tik kas trečias iš jų yra linkęs apie tai pranešti.

Vertinant respondentų *korupcinę patirtį*, kaip teigiamą dalyką galima išskirti tai, kad mažėja gyventojų, kurie pasitaikius galimybei imtų kyšį. Šis skaičius per pastaruosius 4 metus sumažėjo perpus: 2011 metais – 30 proc., o 2014 metais – 15 proc. Iš 2014 metais apklaustų valstybės tarnautojų tik 3 proc. imtų kyšį.

Lietuvoje dalis asmenų vis dar duoda neteisėtą atlygį. Remiantis apklausos duomenimis, per 12 mėnesių kyšį davė 24 proc. gyventojų, per 5 metus – 45 proc. Tarp įmonių vadovų tokių asmenų yra atitinkamai 6 proc. ir 14 proc. 17 proc. valstybės tarnautojų davė kyšius per 12 mėnesių ir 35 proc. – per 5 metų laikotarpį. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nuo 2001 metų pastebimas kyšius davusių įmonių vadovų skaičiaus mažėjimas, o gyventojų, davusių kyšius, nuo 2002 metų nemažėja. Tiek gyventojai, tiek valstybės tarnautojai dažniausiai kaip kyšio

davimo priežastį nurodo norą apeiti biurokratinę kliūtį ir reikalus sutvarkyti greičiau ir kokybiškiau.

Ištyrus požiūrį į tai, kas atsakingas už korupciją ir korupcijos prevencijos priemonių efektyvumą, darytinos išvados:

- dauguma apklaustųjų (tiek gyventojai, tiek verslininkai, tiek valstybės tarnautojai) dėl korupcijos paplitimo masto Lietuvoje labiausiai kaltina politikus, o pačius gyventojus atsakingais už korupcijos paplitimą laiko tik trečdalis apklaustųjų;

- kaip ir per ankstesnes apklausas, daugiau kaip pusė (60–70 proc.) apklaustųjų mano, kad už kyšio davimą ir priėmimą vienodai atsakingi abu asmenys. Lyginant duodančio ir imančio kyši asmenų atsakomybę, apklaustųjų nuomone, imantis yra kaltesnis. Įvertinus šio rodiklio pokytį (2005–2014 metais) pastebėtina, kad daugėja manančiųjų, jog abu kyšininkavime dalyvaujantys asmenys kalti vienodai, o linkusiųjų kaltinti tik tuos, kurie ima kyšius, mažėja;

- daugumos apklaustųjų nuomone, kyšio davimas pasiteisino, t. y. gyventojas gavo norimą paslaugą (tarp verslininkų ir valstybės tarnautojų šie rodikliai mažesni). Gavę mažesnę, negu tikėjosi, naudą jautėsi gyventojai, davę kyšius už kompensuojamųjų vaistų išrašymą, sveikatos patikrinimo pažymų išdavimą, baudžiamųjų bylų nagrinėjimą ir mokesčių administravimo paslaugas;

- dauguma (58 proc.) apklaustųjų gyventojų kaip efektyviausias korupcijos mažinimo priemonės įvardijo baudžiamąsias priemones, o apie pusė valstybės tarnautojų (48 proc.) ir verslininkų (43 proc.) palaiko prevencinių priemonių naudojimą.

11. Europos Komisijos atlikto „Eurobarometro“ tyrimo, paskelbto 2014 metų vasario mėnesį, rezultatai rodo, kaip Lietuvos gyventojai vertina korupcijos situaciją Lietuvoje: 58 proc. respondentų teigė, kad korupcija yra labai paplitusi, Latvijoje tokios nuomonės buvo 38 proc., Estijoje – 15 proc. apklaustųjų (Europos Sąjungos vidurkis – 27 proc.). Maniusiųjų, kad korupcijos lygis šalyje per pastaruosius 3 metus labai išaugo, buvo 24 proc. Lietuvoje, 14 proc. Latvijoje ir 10 proc. Estijoje (Europos Sąjungos vidurkis – 29 proc.).

12. Pasaulinio korupcijos barometro 2013 metų duomenimis, 77 proc. Lietuvos gyventojų manė, kad asmeninės pažintys yra labai svarbios norint išspręsti klausimą viešajame sektoriuje. Latvijoje taip manė 68 proc., Estijoje – 52 proc. (Europos Sąjungos vidurkis – 66 proc.). Be to, 63 proc. apklaustųjų Lietuvoje laikėsi nuomonės, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) daro įtaką stambūs subjektai, veikiantys savo interesų naudai. Latvijoje taip atsakė 71 proc., Estijoje – 46 proc. respondentų (Europos Sąjungos vidurkis – 57 proc.).

Vertindami institucijų ir sektorių korupcijos lygį, 80 proc. Lietuvos gyventojų korumpuotu laiko Seimą, 79 proc. – teismus, 78 proc. – politines partijas, 73 proc. – sveikatos priežiūros institucijas. 26 proc. Lietuvos gyventojų teko duoti kyšį švietimo, teismų, sveikatos

priežiūros, policijos, registravimo ir leidimų išdavimo, komunalinių paslaugų teikimo, mokesčių, žemėtvarkos institucijose. Į klausimą, kokia dažniausia priežastis, dėl kurios teko duoti kyši, 40 proc. respondentų atsakė, kad siekė pagreitinti reikalus, 30 proc. – kad tai buvo dovana ar padėka, 26 proc. – kad tai buvo vienintelis būdas gauti paslaugą, 4 proc. tikėjosi gauti pigesnę paslaugą.

62 proc. apklaustų Lietuvos gyventojų manė, kad eiliniai žmonės negali nieko pakeisti kovoje su korupcija (Latvijoje taip manančiųjų buvo 45 proc., Estijoje – 61 proc. (Europos Sąjungos vidurkis – 39 proc., pasaulio šalių vidurkis – 33 proc.)). 77 proc. Lietuvos respondentų teigė, kad norėtų dalyvauti kovoje su korupcija (Latvijoje – 74 proc., Estijoje – 69 proc. (pasaulio šalių vidurkis – 87 proc.)). 58 proc. apklaustų Lietuvos gyventojų teigė, kad praneštų apie korupcijos atvejį (Latvijoje – 48 proc., Estijoje – 52 proc.).

ANTRASIS SKIRSNIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINĖS KOVOS SU KORUPCIJA 2011–2014 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

13. Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. IX-711 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos patvirtinimo“, įgyvendinimo rezultatai vertintini atsižvelgiant į šios programos 22 punkte nustatytą strateginio tikslo efekto kriterijų reikšmes.

13.1. *Buvo siekiama sumažinti korupcijos paplitimą:*

13.1.1. Pagal Lietuvos korupcijos suvokimo indeksą korupcijos paplitimas Lietuvoje vertinamas bent 6 balais iš 10 (2010 metais Lietuvoje buvo 5, Estijoje – 6,5 balo).

Pasiektas rezultatas: 2014 metais Lietuvai pavyko pasiekti aukštesnį korupcijos suvokimo indeksą, pagal kurį valstybė priskiriama prie šalių, geriau kontroliuojančių korupciją ir siekiančių tapti dar skaidresnėmis. Lietuvos korupcijos suvokimo indeksas 2014 metais buvo 58 balai⁴.

13.1.2. Bent trečdalis Lietuvos gyventojų mano, kad korupcijos lygis šalyje per 3 metus sumažėjo (Pasaulinio korupcijos barometro duomenimis, 2010 metais Lietuvoje buvo 8 proc., Lenkijoje – 26 proc., Gruzijoje – 78 proc.).

Pasiektas rezultatas: 2014 metais atlikto tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2014“ duomenimis, 16 proc. Lietuvos gyventojų mano, kad korupcijos mastai šalyje per 5 metus sumažėjo.

⁴ 100 balų – labai skaidri, 0 balų – labai korumpuota valstybė.

13.2. *Buvo siekiama didesnio nepakantumo korupcijai*: bent per pusę sumažėjo asmenų, per pastaruosius 12 mėnesių davusių kyšių, susijusių su viešosiomis paslaugomis (Pasaulinio korupcijos barometro duomenimis, 2010 metais Lietuvoje tokių asmenų buvo 34 proc., Latvijoje ir Lenkijoje – po 15 proc.).

Pasiektas rezultatas: Pasaulinio korupcijos barometro duomenimis⁵, 2013 metais Lietuvoje tokių asmenų buvo 26 proc., taigi davusiųjų kyši 2011–2013 metais sumažėjo 8 procentais. Pasiektą rezultatą papildė tyrimas „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2014“. Šio tyrimo duomenimis, gyventojų, per 12 mėnesių davusių kyši, yra 24 proc. Tarp įmonių vadovų tokių asmenų yra 6 proc., tarp valstybės tarnautojų – 17 proc. Davusiųjų kyši per pastaruosius 5 metus gerokai sumažėjo: 2011 metais buvo 34 proc., 2014 metais – 14 proc.; davusių kyši per pastaruosius 12 mėnesių sumažėjo nuo 17 proc. apklaustųjų 2011 metais iki 6 proc. 2014 metais.

13.3. *Buvo siekiama, kad padidėtų pasitikėjimas viešojo sektoriaus institucijomis* (Seimu, policija, valstybės tarnyba) – institucijų skaidrumo indeksas (1 balas – labai skaidri, 5 balai – labai korumpuota) sieks bent Europos Sąjungos vidurkį: Seimu – 3,5 balo (Pasaulinio korupcijos barometro duomenimis, 2010 metais buvo 4,2 balo); policija – 3,1 balo (Pasaulinio korupcijos barometro duomenimis, 2010 metais buvo 3,7 balo); valstybės tarnyba – 3,5 balo (Pasaulinio korupcijos barometro duomenimis, 2010 metais buvo 3,8 balo); teismais – 3,4 balo (Pasaulinio korupcijos barometro duomenimis, 2010 metais buvo 4 balai).

Pasiektas rezultatas: Pasaulinio korupcijos barometro 2013 metų duomenimis, buvo gauti šie skaidrumo indekso rezultatai, palyginti su 2010 metais: Seimas – 4,3 balo (sumažėjo 0,1 balo), policija – 3,9 balo (sumažėjo 0,8 balo), teismai – 4,3 balo (sumažėjo 0,3 balo).

13.4. Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos įgyvendinimo rezultatai rodo gerėjančią Lietuvos situaciją kovojant su korupcija, iškelto tikslo įgyvendinimą. Rezultatams įtakos turėjo nuoseklus Nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos įgyvendinimo priemonių plano vykdymas.

TREČIASIS SKIRSNIS

VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ SRIČIŲ, KURIOSE KORUPCIJOS PAPLITIMO GALIMYBĖ YRA DIDŽIAUSIA, ANALIZĖ

14. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – Specialiųjų tyrimų tarnyba) 2012, 2013 ir 2014 metais rengė ir viešai paskelbė⁶ informaciją apie aktualiose viešojo

⁵ Prieiga per internetą: <http://www.stt.lt/lt/menu/sociologiniai-tyrimai/>.

⁶ Prieiga per internetą: <http://www.stt.lt/lt/menu/korupcijos-prevensija/kovos-su-korupcija-programos/>.

sektorius srityse nustatytas su korupcija susijusias problemas, korupcijos rizikos veiksniai. Problemos ir korupcijos rizikos veiksniai prioritetingose srityse:

14.1. *Politinė veikla ir teisėkūra.* Fiksuojami šie korupcijos rizikos veiksniai: neteisėtomis priemonėmis renkami balsai, gaunamas neskaidrus papildomas finansavimas, neteisėtas lobizmas, įstatymų leidžiamosios, vykdomosios ir vietos savivaldos valdžių atstovai, inicijuodami teisės aktų pakeitimus, kartais yra veikiami įvairių verslo grupių, kurios siekia joms naudingų teisės aktų pakeitimo ir priėmimo. Vis dar pasitaiko rinkimų dokumentų klastojimo, rinkėjų balsų pirkimo atvejų. Šiuo metu nėra galimybės asmeniui elektroniniu būdu pasitikrinti, ar teisingai nurodyta jo auka politinei partijai, politinės kampanijos dalyviui. Nėra užtikrintas partijų narių mokesčių, paramos nepinigine forma, apskaitos mechanizmo skaidrumas ir viešumas.

14.2. *Teismų ir teisėsaugos institucijų veikla.* Kiekvienais metais fiksuojama tiek pavienių korupcijos atvejų teismų, prokuratūros ir advokatų veikloje, tiek smulkiosios⁷ korupcijos atvejų policijoje, valstybės sienos apsaugos tarnyboje, muitinėje ar laisvės atėmimo vietose, t. y. kyšininkavimo, dovanų ar nemokamų paslaugų, naudojamos informacijos teikimo suinteresuotiems asmenims, tarpininkavimo siekiant išvengti arba sumažinti gresiančias baudas. Kelių eismo taisyklių pažeidimų fiksavimo ir susijusių duomenų apdorojimo sistema sudaro sąlygas korupcijai atsirasti, nes kai kuriais atvejais nėra galimybių išsaugoti transporto priemonių greičio duomenų ar apsaugoti nuo jų klastojimo, taip pat jų perduoti saugiu tinklu. Dėl išteisinamų asmenų, nutraukiamų ikiteisminių tyrimų skaičiaus preziumuojama ikiteisminio tyrimo subjektų kvalifikacijos ir žinių stoka atskleidžiant ir tiriant korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus. Visuomenė nėra linkusi pranešti apie kitų asmenų nesąžiningą elgesį. Be to, teisės aktų nuostatų, užtikrinančių pranešėjų apsaugą, nepakanka, todėl tobulintinas asmenų, pranešusių apie korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, dalyvaujančių jas atskleidžiant, apsaugos mechanizmas. Nėra galimybių gauti išsamius duomenis apie asmenų turimą turtą ir pajamas, realiai vertinti jų įsigijimo pagrįstumą, todėl neteisėtai praturtėję asmenys vis dar turi galimybių nuslėpti neteisėtais būdais įgytą turtą.

14.3. *Viešieji pirkimai.* Yra kelios pagrindinės aukštą korupcijos lygį lemiančios priežastys: didelė viešųjų pirkimų įtaka šalies ekonomikai ir verslo subjektams, nepakankamai veiksmingas kontrolės mechanizmas, nepakankama atsakomybė už padarytus pažeidimus, politikų įtaka ir pan. Tam tikrais atvejais korupcijai pasireikšti vis dar turi įtakos neformalus išankstiniai susitarimai, kvalifikacinių reikalavimų pritaikymas proteguojamoms įmonėms,

⁷ Smulkiosios korupcijos tipui priskirtinas toks valstybės tarnautojų ar jiems prilygintų asmenų elgesys, kuris nedaug nukrypsta nuo esamų taisyklių ir normų siekiant naudoti sau ir draugams. Jeigu tam tikros problemos sprendimas korupciniais sandoriais yra visos organizacijos būdingas bruožas, o į korupcinio sprendimo priėmimą įtraukiamos kelios organizacijos grandys (pvz., kelių departamentų, skyrių darbuotojai), tokia korupcija vadinama sisteminė.

neraikalingų prekių, paslaugų ar papildomų darbų pirkimas, netinkamas sutarčių vykdymas ir nepakankama jų vykdymo priežiūra, tiekėjų piktnaudžiavimas jiems suteikta teise ginti savo interesus, nepakankama socialinių įmonių konkurencija, neleistini tokių įmonių susitarimai ir piktnaudžiavimas socialinės įmonės statusu, konkurenciją ribojantys (karteliniai) susitarimai. Viešuosiuose pirkimuose dalyvaujantys tiekėjai sudaro neleistinus susitarimus ir pagal šiuo metu galiojančią teisinę reguliavimą sudėtinga tokius tiekėjus pašalinti iš viešojo pirkimo. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos yra pažeidžiamos sudarant, keičiant ar vykdant pirkimo sutartį. Minėtus pažeidimus gali padaryti asmenys, nenurodyti Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 171³ straipsnio 1 dalyje (pvz., perkančiosios organizacijos vadovų pavaduotojai, perkančiosios organizacijos struktūrinių padalinių vadovai ir pan.). Tokiu būdu asmenys, pažeidę viešųjų pirkimų vykdymo tvarką, tačiau nepatenkantys į Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 171³ straipsnio 1 dalyje nurodytą asmenų grupę, išvengia administracinės atsakomybės, o jų daroma neteisėta veika tampa nebaudžiama. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme įvardyta „vidaus sandorio“ nuostata įtvirtina galimybę perkančiosioms organizacijoms be konkurencingos procedūros tiesiogiai sudaryti sutartį (vidaus sandorį) su savo kontroliuojama įmone dėl tam tikrų paslaugų ar prekių teikimo ar pardavimo ir tai gali nepagrįstai didinti paslaugų ar prekių kainą.

14.4. *Sveikatos priežiūra ir socialinė apsauga.* Sveikatos priežiūra toliau išlieka viena iš daugiausia problemų keliančių sričių. Pagrindinės priežastys, lemiančios korupciją, – neaiškios administracinės procedūros ir nepakankamas jų viešumas, gydytojų ir pacientų nesąžiningumas, neteisėtas lobizmas, nepakankamas kontrolės mechanizmas ir kt. Susiduriama su problema, kad visuomenė kartais pateisina kyšio davimą, nes tada norimos paslaugos gaunamos greičiau. Korupcijos riziką didina ir dideli asignavimai sveikatos apsaugai. Korupcijos rizika sveikatos priežiūros sektoriuje išlieka dėl gydymo įstaigų vadovų ryšių su medicinos priemonėmis, technika ir vaistais prekiaujančiomis privačiomis bendrovėmis, kurioms sudaromos palankios sąlygos laimėti viešuosius pirkimus. Sveikatos priežiūros įstaigoms vadovauja asmenys, dirbantys ir privačiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose, jų savininkai ar bendrasavininkiai, dėl to kyla viešųjų ir privačių interesų konflikto rizika. Farmacijos įmonės kartais vykdo nesąžiningą konkurenciją, o jų veikla reklamuojant vaistinius preparatus ne visada yra skaidri. Korupcijos apraiškos fiksuojamos ir tokiais atvejais: dėl farmacijos bendrovių atstovų gydytojams teikiamų įvairių neformalių paslaugų siekiant, kad jų gaminami ir (arba) platinami vaistai ar vaistiniai preparatai, dažniausiai brangūs, skirti onkologinėms, kardiologinėms ar kitoms sudėtingoms ligoms gydyti, būtų skiriami pacientams; dėl sveikatos priežiūros įstaigų vadovų, kurie, iš anksto susitarę su tam tikromis verslo įmonėmis, siekia jas proteguoti, Valstybinei ligonių kasai prie Sveikatos apsaugos ministerijos pateikia prašymus dėl aprūpinimo

centralizuotai apmokamais vaistais ir nurodo didesnę konkrečios bendrovės platinamų vaistų ar vaistinių preparatų poreikį; dėl patalpų, esančių sveikatos priežiūros įstaigose, nuomos privatiems juridiniams asmenims, teikiantiems farmacijos paslaugas; dėl pacientų sumokėtų priemonių už papildomas ligoninėje gautas paslaugas, kurios neįtraukiamos į apskaitą, siekiant jas pasisavinti; dėl valstybinių gydymo įstaigų išteklių panaudojimo gydant privačių gydymo įstaigų pacientus; dėl fiktyvių nedarbingumo pažymėjimų išdavimo; dėl nepagrįstų siuntimų į reabilitacijos įstaigas, slaugos skyrimo, nedarbingumo lygio nustatymo; dėl neteisėtos Valstybinės teismo medicinos tarnybos ekspertų veiklos. Sveikatos priežiūros srityje vis dar pasitaiko neoficialių atsiskaitymų už suteiktas paslaugas. Tyrime „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ nustatyta, kad gyventojai daugiausia kyšių davė miestų ir rajonų ligoninėse, respublikinėse ligoninėse ar klinikose, poliklinikose. Nėra sudarytų sąlygų patogiai teikti paramą sveikatos priežiūros įstaigoms, todėl sveikatos apsaugos sistemą norintys remti Lietuvos gyventojai dažnai tą daro tiesiog mokėdami neteisėtus atlygius gydytojams. Nustatant neįgalumo ir (arba) darbingumo lygį, kompetentingų institucijų darbas ne visada yra skaidrus. Institucijoms ne visada yra pateikiama teisinga ir išsami informacija, būtina teisingam ir pagrįstam sprendimui dėl neįgalumo ir (arba) darbingumo lygio nustatymo priimti.

14.5. *Teritorijų planavimas, valstybinė statybų priežiūra ir atliekų tvarkymas.* Statybų sektorius yra neskaidrus dėl sudėtingo reglamentavimo ir sudėtingos projektų derinimo tvarkos. Korupcijos rizika žemėtvarkos ir statybų srityje pasireiškia: neteisėtai mokant už proceso pagreitinimą išduodant sąlygas detaliesiems planams, tvirtinant detaliųjų planų koncepcijas ir detaliuosius planus savivaldybėse; išduodant leidimus pažeidžiant procedūrą reglamentuojančius teisės aktus; neteisėtai atlyginant už žemės sklypo paskirties pakeitimą, didinant užstatymo lygio aukštingumą; nelegalių statybų įteisinimą, be leidimo ar be projektų vykdomų statybų nenutraukimą.

Nemažai galimybių korupcijai pasireikšti vis dar pasitaiko administruojant mokesčius už aplinkos teršimą, atliekų tvarkymą, išduodant, atnaujinant ir panaikinant taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus. Pasitaikantys korupcijos rizikos veiksniai yra šie: atliekų priskyrimas kitoms kategorijoms (siekdamos sumažinti atliekų perdirbimo, surinkimo ir pan. sąnaudas, verslo organizacijos atliekas, kurių tvarkymas yra brangus, priskiria kitai kategorijai, pvz., pavojingas atliekas priskiria nepavojingoms ir taip išvengia papildomų jų tvarkymo išlaidų); dirbtinai padidinami į sąvartynus pristatomų komunalinių atliekų kiekiai; palankių šiukšlių surinkimo ir vežimo tarifų nustatymas konkrečiam vežėjui; mokamas nelegalus atlygis atsakingiems pareigūnams norint išvengti nuobaudos už gamtos taršą.

14.6. *Ūkio subjektų veiklos priežiūra.* Ūkio subjektų veiklos patikrinimus atlieka 58 institucijos, kurios tikrina apie 212 tūkst. ūkio subjektų. Daugiau negu 76 proc. patikrinimų

atlieka 5 didžiausios įstaigos: Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. Nors verslo organizacijos vis labiau linkusios teigiamai vertinti ūkio subjektų veiklos priežiūrą vykdančių inspektorių veiklą, 2013 metais buvo pradėti 3 ikiteisminiai tyrimai dėl galimos korupcijos teikiant ūkio subjektams administracines paslaugas⁸ ir 1 ikiteisminis tyrimas dėl korupcijos vykdant ūkio subjekto veiklos patikrinimą. Dabartinė verslo priežiūrą atliekančių institucijų sistema yra nepakankamai koordinuota. Kiekviena savarankiškai veikianti, savo veiksmų ir sprendimų su kitomis valstybės ar savivaldybių įstaigomis nederinanti institucija yra papildoma našta verslo sektoriui, prisidedanti prie neigiamo požiūrio į verslo priežiūrą vykdančias institucijas formavimo. Pastebimi šie korupcijos rizikos veiksniai atliekant verslo priežiūrą: verslo priežiūrą atliekančių įstaigų darbuotojai, pasinaudodami tarnybine padėtimi, inicijuoja įmonių patikrinimus, kurių metu nustatoma pažeidimų. Vėliau kreipiamasi į verslininkus reikalaujant neteisėto atlygio, kad patikrinimų metu nustatyti pažeidimai nebūtų oficialiai užfiksuoti.

Valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnai, atlikdami patikrinimus, nefiksuoja galimų pažeidimų, jeigu įmonė yra kurios nors priešgaisrinės ir gelbėjimo tarnybos rėmėja, finansiškai buvo prisidėjusi prie tarnybos renginių organizavimo ir pan.

Darbuotojai, atsakingi už transporto priemonių registraciją, gavę neteisėtą atlygį, įregistruoja transporto priemones Lietuvoje, nors jų savininkai nepateikia visų reikiamų dokumentų. Dažniausiai į patikros dokumentus įrašomi tikrovės neatitinkantys duomenys apie transporto priemonę.

Taip pat buvo užfiksuota atveju, kai Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos pareigūnai, t. y. kontrolės funkcijas atliekantys subjektai, gavo neteisėtą atlygį už tai, kad dokumentuose nebūtų užfiksuoti vilkikų vairuotojų padaryti vairavimo ir poilsio režimo reikalavimų pažeidimai, kad vairuotojai nebūtų patraukti administracinėn atsakomybėn už krovinių vežimo taisyklių pažeidimus.

Bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės, fizinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, turto pardavimas varžytynių būdu yra nepakankamai skaidrus.

14.7. *Viešasis administravimas, valstybės tarnyba ir turto valdymas.* Europos Sąjungos paramos skirstymas susijęs su korupcijos rizika, o korupcinių nusikalstamų veikų užfiksuojama (be viešųjų pirkimų) Europos Sąjungos paramą administruojančiose institucijose (ministerijose,

⁸ Į šį skaičių neįtraukti ikiteisminiai tyrimai dėl galimos korupcijos administracines paslaugas teikiant fiziniams asmenims.

Nacionalinėje mokėjimo agentūroje prie Žemės ūkio ministerijos, VšĮ Lietuvos verslo paramos agentūroje, Europos socialinio fondo agentūroje, UAB „Investicijų ir verslo garantijos“, Transporto investicijų direkcijoje, VšĮ Centrinėje projektų valdymo agentūroje, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūroje), kai sprendžiami klausimai dėl paramos skyrimo ar neskyrimo, kontrolės vykdymo. Pagal nustatytas korupcijos ir sukčiavimo rizikas, priimant sprendimus dėl projektų finansavimo Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšomis, nėra sukurto pakankamo tarpinstitucinio bendradarbiavimo mechanizmo, kuriuo būtų atliekama sprendimų dėl finansavimo skyrimo įgyvendinimo stebėseną, analizuojamas, vertinamas projektų finansavimo poreikis ar rezultatas. Trūksta visuomenei suprantamo paaiškinimo, kodėl pasirinktos konkrečios finansavimo kryptys ir kokio rezultato siekiama.

Trūksta skaidrumo ir viešumo dėl turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo valstybės ir savivaldybių įstaigose. Visuomenė jai priimtiniu būdu negauna informacijos apie valstybės ar savivaldybių įstaigų pajamas ir išlaidas. Politikai ar valstybės tarnautojai, pasinaudodami einamomis pareigomis, sudaro sąlygas verslo atstovams brangiai parduoti valstybei ar savivaldybei nekilnojamąjį turtą arba įsigyti iš valstybės ar savivaldybės nekilnojamąjį turtą žemesne negu rinkos kaina. Įtaka gali būti naudojama paskiriant asmenis į pelningai dirbančias įmones, visuomenei svarbias pareigas, valstybės ar savivaldybių bendrovių turtą naudojant asmeninėms reikmėms. Korupcijos rizikos yra ir išduodant leidimus gyventi Lietuvoje trečiųjų šalių gyventojams. Trūksta skaidrumo išduodant vizas užsieniečiams. Valstybės ir savivaldybių įstaigų, įmonių vadovai, privataus sektoriaus įmonių vadovai netinkamai vykdo arba nevykdo korupcijos rizikos ir jos veiksnių valdymo, todėl nėra sukurta tinkama antikorupcinė aplinka. Nėra bendros informacinės sistemos, kurioje atsispindėtų valstybės ar savivaldybių įstaigų veiklos sričių korupcijos rizikos veiksniai, visuomenei būtų prieinama informacija apie valstybės ar savivaldybių įstaigų veiklą korupcijos prevencijos srityje. Pasigendama galimybės naudojantis elektroninės paieškos įrankiais surasti aktualios valstybės ar savivaldybių įstaigų skelbiamos viešos informacijos, nes dauguma duomenų pateikiami skirtingais formatais, neprieinamais elektroninėmis paieškos sistemomis. Nepakankamas korupcijos prevencijos koordinavimas ir keitimasis informacija tarpinstituciniu lygmeniu. Nėra nustatytų aiškių viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo būdų ir kriterijų, į kuriuos atsižvelgdami viešojo ir privataus sektorių subjektai pasirinktų bendradarbiavimo būdą, todėl pasitaiko atvejų, kai viešojo ir privataus sektorių subjektai renkasi tokius būdus, kurie neužtikrina bendradarbiavimo skaidrumo.

Nėra sukurta efektyvi viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje kontrolės sistema. Būtina įsteigti privačių interesų registrą ir plėsti prievolę deklaruoti privačius interesus

turinčių asmenų ratą, keičiant atitinkamas Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas.

14.8. *Privatus sektorius*. Lietuvos teisės instituto atliktame tyrime „Korupcija privačiame sektoriuje“⁹ analizuojami korupcijos privačiame sektoriuje rizikos veiksniai, jos paplitimas ir daroma žala. Buvo nustatytos korupcijos rizikos šiose srityse:

14.8.1. Žiniasklaidoje: neskaidri (paslėpta) reklama (politinė arba verslo, retesniais atvejais su politika ar verslu nesiejamas asmeninio žinomumo didinimas); tam tikros neskaidriam subjektui ar su visuomenės informavimo priemone susijusiam verslui (pavyzdžiui, tais atvejais, kai sutampa to verslo ir žiniasklaidos priemonės savininkai) nenaudingos informacijos sulaukymas (neskelbimas) arba koregavimas; visuomenės informavimo priemonių atstovų (žurnalistų, leidėjų, redaktorių, prodiuserių ir kt.), taip pat konkurentų ar kitų užsakovų nemalonę (tiek versle, tiek ir politikoje) užsitraukusių asmenų šmeižimas ir kitoks susidorojimas su jais ar kenkimas jų interesams; visuomenės informavimo priemonių atstovų (žurnalistų, leidėjų, redaktorių, prodiuserių ir kt.) vykdomas turto prievartavimas, šantažas.

14.8.2. Sporte: sisteminė korupcija (balsavimo sporto organizacijose ir federacijose pažeidimai, kyšininkavimas, dovanos ir kitos atsilyginimo formos, organizuotas nusikalstamumas); su lažybomis susijusi korupcija (manipuliavimas varžybų eiga arba rezultatais); su konkurencija susijusi korupcija (neteisėtas medikamentų naudojimas, sukčiavimas).

14.8.3. Švietime ir moksle: prekyba egzaminų užduotimis, gerais pažymiais, stojimo į aukštąsias mokyklas ir mokyklas duomenimis apie egzaminus, diplomais; kai mokinių skaičius ribotas, į mokyklą priimami daugiausia sumokėję asmenys; gerų švietimo ar mokslo įstaigos reitingų pirkimas, daroma kitokio pobūdžio įtaka siekiant gauti gerą reitingą.

14.8.4. Teikiant teisinės paslaugas: būdingos visiems teisinės paslaugas teikiantiems asmenims – neleistinų dovanų ir atsiskaitymo priemonių ėmimas; interesų konfliktų reikalavimų nesilaikymas, pavyzdžiui, tuo pačiu metu atstovaujant skirtingoms sandorio šalims. Būdingos advokatams – piktnaudžiavimas procesiniu statusu, pavyzdžiui, specialiai susitarus su klientu vykdomas teismo proceso vilkinimas; su klientu susijusios informacijos apie vykstančius teisinius procesus nutekinimas; tarpininkavimas įvairiose korupcinėse veikose, dažniausiai duodant kyšius teismui, teisėsaugos institucijoms; susitarus su klientu steigiamos fiktyvios įmonės, rengiami fiktyvių sandorių dokumentai siekiant išgryninti nelegaliai gautus pinigus. Būdingos antstoliams – šiuo metu įteisinta galimybė antstoliams priimti patvarkymus dėl išieškotojo ir skolininko ir greta numatyto atlyginimo gauti iš jų pinigų už privačias konsultacijas ir kitas paslaugas, taigi antstolis gali reikalauti pinigų iš skolininko už elementarius

⁹ Prieiga per internetą: http://www.stt.lt/documents/soc_tyrimai/Korupcija_privaciam_sektoriuje_LTI.pdf.

paaikškinimus. Išieškotojas gali nukentėti dėl antstolio veiksmų, nes šis gali pigiai įvertinti varžytynėse parduodamą turtą, taip užkertamas kelias gauti už skolininko turtą daugiau lėšų ir jas skirti išieškotojui. Būdingos notarams – susitarus su klientu steigiamos fiktyvios įmonės, tvirtinami fiktyvūs sandoriai; susitarus su viena sandorio šalimi, kita šalis neinformuojama apie sandorio pasekmes. Būdingos teisinių paslaugų įmonėms – siekiant kuo didesnio pelno klientui neatskleidžiama objektyvi informacija apie teisinės rizikas, pavyzdžiui, klientai įveliami į jiems neperspektyvius teisinius ginčus, kurių sėkminga baigtis yra mažai tikėtina; vykdoma nesąžininga komercinė veikla, pavyzdžiui, žadama atlikti tam tikrus teisinius veiksmus per neprotingai trumpą laiką, tokiu būdu paskatinant klientus sudaryti teisinių paslaugų sutartį.

14.8.5. Teikiant asmens sveikatos priežiūros paslaugas: užmokestis siekiant gauti tam tikrą procedūrą, gydymą be eilės; užmokestis siekiant gauti kokybiškas asmens sveikatos priežiūros paslaugas; vaistinių preparatų pavyzdžių, kurie turėtų būti dalijami nemokamai, pardavimas pacientams; brangesnio gydymo pasiūlymas siekiant proteguoti tam tikrų vaistinių preparatų naudojimą ar specialią sveikatos priežiūros paslaugas teikiančią įmonę; įvairių sveikatos pažymų klastojimas paciento prašymu; paskiriant netinkamą gydymo metodą, išrašant netinkamus, neefektyvius, brangesnius vaistus; proteguojant tam tikrų vaistinių preparatų naudojimą vykdoma neetiška, teisės aktų reikalavimų neatitinkanti jų reklama; valstybiniam sektoriui priklausančių prietaisų ir instrumentų neteisėtas naudojimas privačiai aptarnaujant pacientus; pacientui susimokėjus už tam tikras paslaugas, jam specialiai suteikiamos prastesnės kokybės, žemesnio lygio paslaugos siekiant taupyti privačios įmonės išteklius.

14.8.6. Farmacijoje: „dėkingumo“ mokesčiai vykdant centralizuotus vaistinių preparatų pirkimus; tiesioginė ir netiesioginė įtaka gydytojui, kad jis skirtų tik tam tikrus vaistinius preparatus. Teisės aktų ir etikos kodeksų reikalavimų neatitinkantis sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų rėmimas; neteisėtas vaistinių preparatų platinimas – dalis vaistų pavagiama iš sandėlių ir kitų pardavimo vietų ir parduodama juodojoje rinkoje – dėl to klastojami vaistų kiekių žiniaraščiai, vaistai parduodami nesamiems pacientams, paciento už vaistus sumokami pinigai neįtraukiami į apskaitą; mokant gydytojams už klinikinių tyrimų vykdymą ar dalyvavimą specialiose komisijose, prižiūrinčiose klinikinius tyrimus, tie patys gydytojai gali dalyvauti tyrimus atliekančių įmonių valdymo organų veikloje ar turėti kitų finansinių interesų šiose įmonėse.

14.8.7. Teikiant verslo paslaugas: naudos siūlymas, žadėjimas, priėmimas ar prašymas siekiant neteisėtų, neetiškų veiksmų, pasitikėjimo sulaužymo ar susilaikymo nuo tam tikrų veiksmų; neteisėti mokėjimai, kuriais siekiama pagreitinti teisėtos paslaugos suteikimą; labdara, parama, kelionės ir pan. paskatinimai – neretai viena iš kyšio formų, kai atsilyginama už

neteisėtą veiklą; neteisėti susitarimai – slaptas šalių, kurios įprastomis sąlygomis turėtų konkuruoti tarpusavyje, susitarimas dėl kainos ir kitų sąlygų.

Remiantis tyrimo duomenimis, pažymėtina, kad susiduriama su baudžiamosios atsakomybės taikymo problemomis, kai korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos požymių turinti veika padaroma privačiame sektoriuje. Todėl tikslinga nustatyti korupcijos viešajame ir privačiame sektoriuose kriminalizavimo suderinamumą su Lietuvos priimtais tarptautiniais ir Europos Sąjungos įsipareigojimais dėl korupcijos viešajame ir privačiame sektoriuose ir parengti reikalingus teisės aktų projektus, rekomendacijas dėl praktinio normų taikymo.

KETVIRTASIS SKIRSNIS

POLITINIAI IR TEISINIAI VEIKSNIAI, TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

15. Šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 metų programoje, kuriai Seimas pritarė 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, kovai su korupcija skirtas XVII skyrius, kuriame nustatyti svarbiausi kovos su korupcija siekiai ir principai.

16. Siekdama užtikrinti tarptautinius kovos su korupcija standartus, gerinti tarptautinį teisės saugos institucijų, kovojančių su korupcija, keitimąsi informacija ir administracinius gebėjimus, Lietuva dalyvauja:

16.1. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos darbo grupės dėl papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose veikloje, siekdama visateisės narystės šioje darbo grupėje ir prisijungimo prie šios organizacijos Konvencijos dėl kovos su užsienio šalių valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose (tai yra būtina Lietuvos narystės šioje organizacijoje sąlyga);

16.2. Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) veikloje. Lietuva tinkamai įgyvendino visas jai skirtas Trečiojo vertinimo etapo rekomendacijas. GRECO ataskaitoje nurodoma, kad dėl rekomendacijų, susijusių su korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų inkriminavimu, Lietuva padarė ypač didelę pažangą ir pabaigė visapusiškos reformos procesą, priimdama reikšmingus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso pakeitimus. Taip pat pažymėta, kad 2004 metais Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymu sukurta teisine sistema nustatytos išsamios taisyklės ir apibrėžtys, išsamus politinių kampanijų subjektų sąrašas ir jų atsakomybė, nuostatos, kuriomis siekiama finansinio skaidrumo, kampanijų išlaidų ribos, kontrolės mechanizmas ir sankcijos;

16.3. tarptautinės organizacijos Antikorupcijos akademijos veikloje. 2013 m. gegužės 21 d. Lietuvai tapus visateise šios organizacijos nare, šalies teisėsaugos institucijoms, kovojančioms su korupcija, atsirado papildomų galimybių įgyti naujų žinių šioje srityje, susipažinti su naujausiais moksliniais tyrimais kitose demokratinėse valstybėse;

16.4. vykdydama tarptautinius įsipareigojimus, bendradarbiauja su tarptautinėmis organizacijomis: Europos partneriais prieš korupciją (EPAC), Europos Sąjungos kovos su korupcija kontaktinių institucijų tinklu (EACN), Jungtinėmis Tautomis (JT), Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO), Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF).

PENKTASIS SKIRSNIS

EKONOMINIAI IR TECHNOLOGINIAI VEIKSNIAI

17. Kai kuriuose tyrimuose¹⁰ konstatuojama, kad korupcijos lygis daro tiesioginę įtaką investicijoms viešajame ir privačiame sektoriuose ir bendrajam vidaus produktui. Korupcija sudaro prielaidas šešėlinės ekonomikos plėtrai, monopoliniams dariniams atsirasti, neigiamai veikia mokesčių įplaukas į valstybės biudžetą ir blogina šalies įvaizdį. Dėl korupcijos neigiamos įtakos rinkai mažėja šalies ūkio efektyvumas, iškreipiama konkurencija, prastėja prekių ir paslaugų, tarp jų ir viešojo sektoriaus paslaugų, kokybė, mažėja pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių įstaigomis. Tyrimai patvirtina, kad korupcija tam tikroje valstybėje tuo mažesnė, kuo ta valstybė ekonomiškai laisvesnė.

18. 2014 metais JAV ekonominių tyrimų organizacijos „Heritage Foundation“ paskelbtame ekonominės laisvės indekse¹¹ Lietuvos ekonominė laisvė įvertinta 73 punktais iš 100 galimų, o pasaulinis vidurkis yra 60,3. Pagal bendrą ekonominės laisvės rodiklį Lietuva nedaug atsilieka nuo Švedijos (73,1), Vokietijos (73,4) ir lenkia Norvegiją (70,9), Belgiją (69,9), Latviją (68,7), Lenkiją (67). Lietuvai 2014 metais tyrime skirta 21 vieta pasaulyje (palyginti su ankstesniu vertinimu, rodiklis pagerėjo 0,9 punkto). Tyrimas atliktas vertinant pagal 10 rodiklių. Geriausiai įvertinimus Lietuva gavo pagal fiskalinę laisvę – 92,9, prekybos laisvę – 87,8, verslo laisvę – 85,7 balo. Blogiausiai įvertinta darbo jėgos laisvė – 59, valdymo išlaidos – 55,9, laisvė nuo korupcijos – 49,9 balo.

19. 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatiniame sprendime 2003/568/TVR dėl kovos su korupcija privačiame sektoriuje (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 19 skyrius, 6 tomas, p. 182) pabrėžiama, kad korupcija privačiame sektoriuje kelia grėsmę visuomenei, taip pat iškreipia sąžiningą konkurenciją ir trukdo ekonomikos plėtrai.

¹⁰ <http://www.statisticsjournal.lt/index.php/statisticsjournal/article/viewFile/110/pdf>, žr. straipsnio p. 98.

¹¹ Prieiga per internetą: <http://www.heritage.org/index/heatmap>.

20. Minėtame Lietuvos teisės instituto tyrime „Korupcija privačiame sektoriuje“¹² nurodoma, kad nėra korupcijos privačiame sektoriuje apibendrinamosios norminės sąvokos, nėra ir tiesioginės oficialiosios statistikos apie šį reiškinį, o susistemintų duomenų apie jį niekas nekaupia. Manytina, kad korupcija privačiame sektoriuje koreliuoja su korupcijos apraiškomis viešajame sektoriuje. Neefektyvi privataus sektoriaus veikla, brangios ir nekokybiškos paslaugos, administracinio aparato nepasiekiamumas, skaidrumo vengimas, ypač teikiant monopolines paslaugas, ir kt. priskiriami viešajam sektoriui, kuris be iniciatyvos iš privataus sektoriaus neturi galimybių keisti situacijos. Atsižvelgiant į esamą padėtį, siektina gerinti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą ir jį nukreipti antikorupcine kryptimi. Kovoje su korupcija viešajame ir privačiame sektoriuose ir koordinuojant veiksmus, būtų sustiprinama ir vidaus rinka, ekonomika, ir šalies saugumas.

21. Modernizuojant viešąjį sektorių ir įtraukiant piliečius į valdymo procesus, užtikrinamas valstybės ir savivaldybių įstaigų veiksmingumas, didinamas jų veiklos skaidrumas ir atvirumas, vykdomas vis didesnis viešojo sektoriaus paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę. Plėtojant e. demokratiją, didinama visuomenės ir valstybės bei savivaldybių įstaigų sąveika, informacinėmis ir ryšių technologijų priemonėmis skatinamas pilietinės visuomenės aktyvumas, daroma įtaka politiniams valdžios sprendimams.

22. Aukščiausiu perkėlimo į internetą brandos lygiu Lietuvoje teikiamos šios e. paslaugos: gyventojų pajamų ir turto deklaravimas, mokesčių deklaravimas, laisvų darbo vietų paieška, vairuotojų pažymėjimų išdavimas, pranešimų policijai teikimas, gyvenamosios vietos deklaravimas, socialinių įmokų už darbuotojus deklaravimas, juridinių asmenų steigimas, maitinės deklaracijų teikimas, viešųjų pirkimų vykdymas.

23. Lietuva kartu su 19 Europos Sąjungos valstybių narių dalyvauja didelio masto bandomajame projekte „Saugus tarpvalstybinis tapatybės nustatymas“ (STORK2, angl. *Secure idenTity acrOss boRders linKed*) (www.eid-stork2.eu). Pagrindinis STORK2 projekto tikslas – sukurti ir išbandyti sprendimus, skirtus juridiniams asmenims identifikuoti e. bankininkystės, e. sveikatos, e. verslo ir e. universiteto srityse tarpvalstybiniu lygiu. Įgyvendinus projektą „Elektroninių paslaugų sukūrimas Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje (SPIS)“, nuo 2013 metų rudens gyventojai elektroniniu būdu prašymus gali teikti dėl 26 rūšių socialinių paslaugų.

24. Elektroninio valdymo plėtra yra vienas iš įrankių siekiant skaidrumo, viešumo ir piliečių įtraukimo į valdymo ir demokratinius procesus, taip pat viešajai politikai tobulinti. Tačiau elektroninis valdymas vis dar nepakankamas korupcijos apimtose valstybės valdymo srityse, tarp jų statybos leidimų išdavimo, žemės paskirties keitimo, nuosavybės teisių atkūrimo.

¹² Prieiga per internetą: http://www.stt.lt/documents/soc_tyrimai/Korupcija_privaciame_sektoriuje_LTI.pdf.

Pažymėtina, kad pagal elektroninių viešųjų pirkimų mastą Lietuva yra viena iš pirmaujančių Europos Sąjungos valstybių narių. Elektroniniai viešieji pirkimai yra sėkmės pavyzdys plečiant ir kitas viešojo sektoriaus teikiamas elektronines paslaugas. Sėkmingai teikiamos elektroninės paslaugos išplėstų antikorupecinės informacijos sklaidos galimybes, padidintų keitimosi duomenimis spartą ir skatintų aktyvesnį piliečių dalyvavimą valdymo procese¹³.

III SKYRIUS

PROGRAMOS TIKSLAI (STRATEGINIS TIKSLAS), UŽDAVINIAI, VERTINIMO KRITERIJAI IR JŲ REIKŠMĖS

25. Programos strateginis tikslas – sumažinti korupcijos mastą, padidinti skaidrumą, atvirumą viešajame ir privačiame sektoriuose, pasiekti, kad:

25.1. Lietuvos korupcijos suvokimo indeksas 2025 metais būtų ne mažesnis negu 70 balų (Lietuvos korupcijos suvokimo indeksas 2014 metais – 58 balai);

25.2. 2025 metais Lietuvos respondentų (gyventojų, verslininkų, valstybės tarnautojų), nurodžiusių, kad kyšis padeda spręsti problemas, būtų ne daugiau kaip 33 proc. (2014 metų rezultatas – 55 proc., iš jų 69 proc. – gyventojų, 43 proc. – įmonių vadovų, 54 proc. – valstybės tarnautojų);

25.3. 2025 metais Lietuvos respondentų (gyventojų, įmonių vadovų ir valstybės tarnautojų), teigiančių, kad per pastaruosius 5 metus jie davė kyšį, būtų ne daugiau kaip 10 proc. (2014 metų rezultatas – 31 proc., iš jų 45 proc. – gyventojų, 14 proc. – įmonių vadovų, 35 proc. – valstybės tarnautojų).

26. **Pirmasis Programos tikslas** – siekti didesnio viešojo sektoriaus valdymo efektyvumo, sprendimų ir procedūrų skaidrumo, viešumo ir atskaitingumo visuomenei, didesnio valstybės tarnybos atsparumo korupcijai.

27. Uždaviniai pirmajam Programos tikslui pasiekti:

27.1. *Pirmasis pirmojo tikslo uždavinys* – gerinti administracinių ir viešųjų paslaugų teikimo kokybę, didinti sprendimų ir procedūrų skaidrumą, viešumą ir atskaitingumą visuomenei, stiprinti valstybės tarnybos atsparumą korupcijai. Šis uždavinys bus įgyvendinamas:

27.1.1. didinant valstybės valdymo sistemos, viešojo administravimo, valstybės ir savivaldybių įstaigų, valstybės tarnybos skaidrumą ir atskaitingumą sukuriant valstybės ir savivaldybių įstaigų išlaidų ir pajamų viešinimo sistemą, taip sudarant geresnes galimybes visuomenės kontrolei;

¹³ Prieiga per internetą:

http://www.lrv.lt/bylos/veikla/viesosios%20konsultacijos/Lietuvos_OGP_veiksmu%20planas_konsultacijos.pdf

27.1.2. didinant politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo, jų veiklos skaidrumą, sukuriant balsavimo internetu sistemą, sudarant visuomenei galimybes išsamiau susipažinti su politinių partijų ir politinių kampanijų veikla ir jų finansavimu;

27.1.3. gerinant asmenų, dirbančių valstybinėje tarnyboje, privačių interesų deklaracijų tvarkymą, duomenų teisėtumo kontrolę ir atsakomybės taikymą;

27.1.4. skatinant privatų sektorių ir nevyriausybinės organizacijas prisidėti prie Programos ir jos priemonių ir veiksmų plano įgyvendinimo, rengti ir įgyvendinti kitas korupcijos prevencijos priemones;

27.1.5. tobulinant viešojo sektoriaus įstaigų vadovų veiklos vertinimo teisinį reguliavimą;

27.1.6. skelbiant informaciją apie valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų tarnybines komandiruotes;

27.1.7. skelbiant informaciją apie tarnybinių automobilių naudojimą valstybės ir savivaldybių įstaigose;

27.1.8. sukuriant valstybės ir savivaldybių turto pardavimo elektroninio aukciono informacinę sistemą;

27.1.9. sukuriant ir įgyvendinant neoficialių mokėjimų viešajame sektoriuje (sveikatos priežiūroje, policijoje, vietos savivaldoje) mažinimo ir šalinimo priemones;

27.1.10. atnaujinant transporto priemonių greičio matavimo prietaisus pagal specifikacijas, užkertančias kelią neteisėtiems duomenų pakeitimams;

27.1.11. didinant vizų išdavimo skaidrumą ir taip gerinant šios paslaugos teikimo kokybę;

27.1.12. vykdant kitas administracinių ir viešųjų paslaugų teikimo kokybę gerinančias, sprendimų ir procedūrų skaidrumą didinančias, viešumą ir atskaitingumą visuomenei stiprinančias, valstybės tarnybos atsparumą korupcijai didinančias priemones ir veiksmus.

27.2. *Antrasis pirmojo tikslo uždavinys* – sumažinti korupcijos pasireiškimo prielaidas didinant teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros skaidrumą, mažinant administracinę naštą paslaugos gavėjams. Šis uždavinys bus įgyvendinamas skaidrinant teritorijų planavimo procesus ir mažinant administracinę naštą paslaugos gavėjams.

27.3. *Trečiasis pirmojo tikslo uždavinys* – sumažinti korupcijos pasireiškimo prielaidas gaminių, pakuočių, atliekų apskaitos ir tvarkymo srityse, didinant aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės skaidrumą, mažinant administracinę naštą ūkio subjektams.

28. **Antrasis Programos tikslas** – užtikrinti atsakomybės neišvengiamumo principo taikymą.

29. **Uždaviniai antrajam Programos tikslui pasiekti:**

29.1. *Pirmasis antrojo tikslo uždavinys* – didinti ir formuoti nepakantumą korupcijai, skatinti pilietinį aktyvumą. Šis uždavinys bus įgyvendinamas:

29.1.1. tobulinant pranešėjų apsaugos sistemą, daug dėmesio skiriant darbuotojų ir kitų asmenų apsaugai nuo neteisėto poveikio, kai darbuotojai ar kiti asmenys praneša apie teisės pažeidimus, pranešėjo asmens duomenų ir informacijos konfidencialumui užtikrinti; numatant priemones ir galimybes atlyginti asmenims, pateikusiems vertingos informacijos apie nusikalstamas veikas;

29.1.2. parengiant antikorupcinės aplinkos kūrimo vadovą tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose; bus parengti ir viešai paskelbti dokumentų rinkiniai, kurie palengvins ir skatins antikorupcinės aplinkos kūrimą, etišką elgesį viešajame ir privačiame sektoriuose;

29.1.3. motyvuojant visuomenę neimti, neduoti kyšio, pranešti apie korupciją, elgtis sąžiningai;

29.1.4. didinant darbuotojų patikimumą, lojalumą, sąmoningumą, principingumą, motyvuojant juos neimti, neduoti kyšio, pranešti apie korupciją;

29.1.5. vykdant kitas nepakantumą korupcijai didinančias ir pilietinį aktyvumą skatinančias priemones ir veiksmus.

29.2. *Antrasis antrojo tikslo uždavinys* – stiprinti teisėsaugos gebėjimus atskleidžiant korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas. Šis uždavinys bus įgyvendinamas:

29.2.1. vykdant ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokurorų mokymą apie korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų tyrimą ir valstybinio kaltinimo palaikymą šios kategorijos bylose;

29.2.2. nustatant prievolę deklaruoti turta, apie kurį mokesčių administratorius neturi galimybės gauti informacijos iš kitų šaltinių;

29.2.3. vykdant korupcijos ir sukčiavimo prevencijos priemones ir veiksmus Europos Sąjungos fondų lėšų panaudojimo srityje;

29.2.4. vykdant kitas teisėsaugos gebėjimus atskleidžiant korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas stiprinančias priemones ir veiksmus.

29.3. *Trečiasis antrojo tikslo uždavinys* – užtikrinti korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų tinkamą kriminalizavimą. Šis uždavinys bus įgyvendinamas:

29.3.1. atliekant mokslinį praktinį tyrimą dėl korupcijos viešajame ir privačiame sektoriuose kriminalizavimo suderinimo su Lietuvos prisiimtais tarptautiniais ir Europos Sąjungos įsipareigojimais dėl korupcijos viešajame ir privačiame sektoriuose;

29.3.2. parengiant teisės aktų dėl korupcijos viešajame ir privačiame sektoriuose kriminalizavimo projektus, rekomendacijas dėl praktinio normų taikymo.

30. **Trečiasis Programos tikslas** – mažinti veiklos priežiūros ir administracinę našlą ūkio subjektams, pertvarkant ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų sistemą.

31. Uždaviniai trečiajam Programos tikslui pasiekti:

31.1. *Pirmasis trečiojo tikslo uždavinys* – pertvarkyti ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų koordinavimo sistemą taip, kad tikrinimai būtų vykdomi koordinuotai, atsižvelgiant į nustatytas rizikas, o tikrintojams būtų taikomi aukščiausi skaidrumo standartai. Šis uždavinys bus įgyvendinamas parengiant ir įgyvendinant priežiūros institucijų veiklos pertvarkymo ir (arba) tobulinimo planus.

31.2. *Antrasis trečiojo tikslo uždavinys* – didinti bankroto procedūros skaidrumą. Šis uždavinys bus įgyvendinamas nustatant, kad visos varžytynės, kuriose įstatymų nustatytais atvejais turi būti parduodamas bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės, fizinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, turtas, vykdomos elektroniniu būdu.

32. **Ketvirtasis Programos tikslas** – užtikrinti sąžiningą konkurenciją, skaidrų ir racionalų prekių, darbų ar paslaugų pirkimą vykdamas viešuosius pirkimus.

33. **Ketvirtojo Programos tikslo uždavinys** – stiprinti viešųjų pirkimų priežiūrą, mažinti ir šalinti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius, rengti ir įgyvendinti papildomas prevencijos priemones perkančiosiose organizacijose, kad būtų galima nustatyti korupcijos atvejus įvairiais viešojo pirkimo etapais. Šis uždavinys bus įgyvendinamas:

33.1. išplečiant Centrinės perkančiosios organizacijos CPO LT elektroninį katalogą ir tobulinant esamus elektroninio katalogo prekių, paslaugų ir darbų modulius;

33.2. nustatant galimybę perkančiajai organizacijai atmesti tiekėjų, kurie tarpusavyje sudarė konkurenciją viešajame pirkime iškreipiančius susitarimus, pasiūlymus;

33.3. skatinant elektroninių viešųjų pirkimų plėtrą ir atnaujinant Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą;

33.4. įpareigojant skelbti duomenis apie tiekėjus, kurie neįvykdė ar netinkamai vykdė pirkimo sutartį, ir įtvirtinant galimybę perkančiajai organizacijai atmesti tokių tiekėjų pasiūlymus;

33.5. apribojant galimybes sudaryti vidaus sandorius, kurie gali iškreipti konkurenciją;

33.6. vykdamas kitas viešųjų pirkimų priežiūrą stiprinančias, korupcijos rizikos veiksnius mažinančias ir šalinančias priemones ir veiksmus.

34. **Penktasis Programos tikslas** – didinti skaidrumą, mažinti ir šalinti korupcijos pasireiškimo galimybes sveikatos priežiūros srityje.

35. Penktojo Programos tikslo uždaviniai:

35.1. *Pirmasis penktojo tikslo uždavinys* – pertvarkyti sveikatos priežiūros įstaigų koordinavimo sistemą, didinti sveikatos priežiūros įstaigų veiklos skaidrumą. Šis uždavinys bus įgyvendinamas:

35.1.1. didinant viešumą sveikatos priežiūros srityje;

35.1.2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai pavedant koordinuoti ne tik tretinio, bet ir pirminio ir antrinio lygio sveikatos priežiūros įstaigų veiklą;

35.1.3. tobulinant stacionariųjų sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimo sistemą;

35.1.4. tobulinant sąlygas sveikatos priežiūros įstaigų vadovų kaitai ir konkurencijai;

35.1.5. parengiant ir priimant teisės aktų pakeitimus, kuriais būtų numatyta sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarka pagal konkrečius kriterijus;

35.1.6. parengiant ir priimant teisės aktų pakeitimus, kuriais farmacijos įmonės būtų įpareigosos viešai deklaruoti reklamai skirtas išlaidas ir šių lėšų gavėjus;

35.1.7. vykdant kitas sveikatos priežiūros įstaigų veiklos skaidrumą didinančias priemones ir veiksmus.

35.2. *Antrasis penktojo tikslo uždavinys* – sukurti sveikatos priežiūros įstaigų rėmimo sistemos mechanizmą. Šis uždavinys bus įgyvendinamas:

35.2.1. viešinant farmacijos įmonių reklamos išlaidas ir naudos gavėjus;

35.2.2. sukuriant sveikatos priežiūros srityje viešus ir skaidrius paramos teikimo, gavimo ir panaudojimo būdus.

36. **Šeštasis Programos tikslas** – didinti visuomenės nepakantumą korupcijai ir skatinti visuomenę įsitraukti į antikorupcinę veiklą.

37. *Šeštojo Programos tikslo uždavinys* – plėtoti antikorupcinį švietimą viešajame ir privačiame sektoriuose. Šis uždavinys bus įgyvendinamas:

37.1. vykdant antikorupcinį visuomenės švietimą kaip neatskiriamą visuomenės švietimo dalį;

37.2. skatinant privatų sektorių ir nevyriausybinės organizacijas prisidėti prie Programos įgyvendinimo, švietėjiškų korupcijos prevencijos priemonių rengimo ir įgyvendinimo;

37.3. vykdant antikorupcinį švietimą tikslinėse visuomenės grupėse, rizikingose viešojo ir privataus sektorių srityse;

37.4. peržiūrint, atnaujinant ir vykdant antikorupcinio švietimo programas mokyklose; antikorupcinį švietimą, bendradarbiaujant su Specialiųjų tyrimų tarnyba, vykdant visose mokyklose pagal teisės aktų nustatyta tvarka parengtas formaliojo švietimo programas;

37.5. rengiant ir įgyvendinant (bendradarbiaujant su Specialiųjų tyrimų tarnyba ir Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija) rekomendacijas dėl antikorupcinio švietimo rizikingose viešojo ir privataus sektorių srityse;

37.6. rengiant ir įgyvendinant (bendradarbiaujant su Specialiųjų tyrimų tarnyba) neformaliojo suaugusiųjų antikorupcinio švietimo programas;

37.7. kuriant ir skleidžiant antikorupcines socialines reklamas ir antikorupcinę socialinę informaciją;

37.8. Specialiųjų tyrimų tarnybai ir Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai teikiant pagalbą ir konsultacijas antikorupcinio visuomenės švietimo srityje, taip pat dalyvaujant rengiant ir įgyvendinant neformaliojo suaugusiųjų, valstybės tarnautojų, jiems prilygintų asmenų ir kitų darbuotojų antikorupcinio švietimo programas, tikslinius projektus;

37.9. valstybės ir savivaldybių įstaigoms per visuomenės informavimo priemones ir kitais įstaigų vadovų nustatytais būdais ir tvarka teikiant valstybės tarnautojams, jiems prilygintiems asmenims, kitiems darbuotojams ir visuomenei informaciją apie korupcijos atsiradimo priežastis, korupcijos žalą ir savo veiklą kovojant su korupcija;

37.10. vykdant kitas antikorupcinio švietimo viešajame ir privačiame sektoriuose plėtojimo priemones.

38. Siekiant kompleksiskai kovoti su korupcija, turi būti parengtos Programos tikslus ir uždavinius atitinkančios šios šakinės kovos su korupcija programos (toliau – korupcijos prevencijos programos):

38.1. viešųjų pirkimų korupcijos prevencijos programa, kurią tvirtina Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius;

38.2. rinkimų, politinių partijų veiklos, politinių kampanijų finansavimo korupcijos prevencijos programa, kurią tvirtina Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas;

38.3. aplinkos apsaugos srities korupcijos prevencijos programa, kurią tvirtina Lietuvos Respublikos aplinkos ministras;

38.4. sveikatos priežiūros srities korupcijos prevencijos programa, kurią tvirtina Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras;

38.5. sporto srities korupcijos prevencijos programa, kurią tvirtina Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinis direktorius.

39. Savivaldybių tarybos, atsižvelgdamos į Programos nuostatas, tvirtina ir atnaujina savivaldybių kovos su korupcija programas.

40. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovai, atsižvelgdami į Programos nuostatas, šakines kovos su korupcija programas ir nustatytus korupcijos rizikos veiksnius, sprendžia dėl būtinumo rengti ir tvirtinti institucines ar vadovaujamų įstaigų kovos su korupcija programas. Valstybės ir savivaldybių įstaigų korupcijos prevencijos priemonės gali būti numatytos strateginio planavimo dokumentuose (nerengiant atskiros kovos su korupcija programos), tačiau apie numatytas ir įvykdytas korupcijos prevencijos priemones turi būti paskelbta viešai.

41. Šakinėse, institucinėse, valstybės ir savivaldybių įstaigų kovos su korupcija programose turi būti numatomos priemonės, orientuotos į su korupcija susijusių problemų

sprendimą, skirtos korupcijos sąlygoms ir rizikoms mažinti ir šalinti, taip pat korupcijos rizikos valdymo priemonės. Atsižvelgiant į nustatytas su korupcija susijusias problemas ir korupcijos rizikos veiksnius, turi būti numatomos tokios priemonės, kuriomis būtų padidintas viešumas ir atvirumas teikiant viešąsias ir administracines paslaugas ir priimant sprendimus; padidintas veiklos procedūrų skaidrumas ir aiškumas; užtikrintas darbuotojų patikimumas, lojalumas ir sąžiningumas; visuomenė motyvuojama elgtis sąžiningai, pranešti apie korupciją; pagerinta valdymo kokybė; sumažinta našta verslui; padidintas pajamų ir išlaidų viešumas; padidintas turto tvarkymo skaidrumas; įdiegtos kitos korupcijos prevencijos priemonės atsižvelgiant į nustatytus korupcijos rizikos veiksnius.

42. Šakinės kovos su korupcija programos parengiamos arba esamos atnaujinamos, patvirtinamos ir pradedamos įgyvendinti ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo Programos įsigaliojimo dienos. Šių programų įgyvendinimo stebėseną visą jų įgyvendinimo laikotarpį atlieka Specialiųjų tyrimų tarnyba.

43. Šakinių, institucinių, valstybės ir savivaldybių įstaigų kovos su korupcija programų projektai, patvirtintos programos, jų vykdymo ataskaitos turi būti skelbiami viešai, Seimo teisės aktų informacinėje sistemoje ir programas vykdančių institucijų interneto svetainėse.

44. Asignavimų valdytojai, tvirtindami šakines, institucines, valstybės ir savivaldybių įstaigų kovos su korupcija programas, turi numatyti ir jų finansavimo šaltinius.

45. Programos tikslų pasiekimas vertinamas pagal Programos įgyvendinimo vertinimo kriterijus ir jų reikšmes, pateikiamus Programos priede.

IV SKYRIUS

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

46. Programos įgyvendinimą organizuoja ir kontroliuoja Vyriausybė, dalyvaujant Specialiųjų tyrimų tarnybai.

47. Programą pagal kompetenciją įgyvendina ministerijos, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Viešųjų pirkimų tarnyba, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos. Nevyriausybinės organizacijos, suinteresuotos visuomeninės grupės ir privataus sektoriaus subjektai gali savo veiksmais prisidėti prie Programos vykdymo, jos tikslų ir uždavinių pasiekimo.

48. Programos tikslams ir uždaviniams įgyvendinti Vyriausybė tvirtina tarpinstitucinį veiklos planą, kuriame nustatomos Programos įgyvendinimo priemonės ir lėšos joms įgyvendinti. Šio plano parengimą organizuoja Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija,

dalyvaujant Specialiųjų tyrimų tarnybai. Tarpinstitucinis veiklos planas tvirtinamas ir keičiamas suderinus su Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetu. Programą ir (arba) tarpinstitucinį veiklos planą įgyvendinančių projektų rengėjai apie projektų parengimą informuoja Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetą.

49. Programa finansuojama iš Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme atitinkamoms institucijoms, įgyvendinančioms Programą, patvirtintų bendrųjų asignavimų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka gautų lėšų. Už reikalingų finansinių išteklių suplanavimą pagal kompetenciją atsako už Programos įgyvendinimą atsakingos institucijos.

50. Programos įgyvendinimo rezultatų stebėseną atlieka Specialiųjų tyrimų tarnyba.

51. Programos vykdytojai kartą per metus, pasibaigus metams, bet ne vėliau kaip iki kitų metų vasario 1 dienos, Specialiųjų tyrimų tarnybai pateikia informaciją apie Programos įgyvendinimo eigą, veiksmingumą ir tai pagrindžiančius duomenis. Specialiųjų tyrimų tarnybos prašymu Programos vykdytojai privalo pateikti ir kitą Programos įgyvendinimo rezultatų stebėsenai būtiną informaciją.

52. Specialiųjų tyrimų tarnyba per vieną mėnesį nuo Programos 51 punkte nurodytos informacijos gavimo datos apibendrina gautą informaciją ir duomenis apie Programos įgyvendinimo eigą, veiksmingumą ir susistemintus duomenis apie Programos įgyvendinimą (metinį vertinimą) teikia Tarpžinybinei komisijai kovai su korupcija koordinuoti (toliau – Komisija), kurios sudėtis patvirtinta Vyriausybės 2003 m. vasario 3 d. nutarimu Nr. 179 „Dėl Tarpžinybinės komisijos kovai su korupcija koordinuoti sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“.

53. Vyriausybė apie Programos įgyvendinimą kiekvienais metais pateikia informaciją Seimui teikiamoje Nacionalinio saugumo būklės ir plėtros metinėje ataskaitoje.

54. Programos vykdytojų, kitų valstybės ir savivaldybių įstaigų pasiekta pažanga konkrečioje srityje vertinama pagal Programoje nurodytus siektinus rezultatus ir jų rodiklius.

55. Siekdama nuosekliai vertinti pasiektą pažangą, nustatyti kliūtis ir problemas įgyvendinant Programą bei siekdama atskirose viešojo ir privataus sektorių srityse nustatyti esmines ir aktualiausias problemas, susijusias su korupcija, Specialiųjų tyrimų tarnyba atlieka analizę ir ne rečiau kaip kartą per metus, pasibaigus metams, ne vėliau kaip iki kitų metų vasario 1 dienos, Komisijai pateikia apibendrintą informaciją apie atskirose viešojo sektoriaus srityse nustatytas esmines ir aktualiausias problemas, susijusias su korupcija, korupcijos rizikos veiksniais. Kartu su šia informacija gali būti pateikiami siūlymai dėl Programos ir (arba) jos įgyvendinamųjų dokumentų tikslinimo. Specialiųjų tyrimų tarnyba šią informaciją paskelbia viešai ir perduoda suinteresuotoms valstybės ar savivaldybių įstaigoms, šios atsižvelgia į ją rengdamos ir įgyvendindamos korupcijos prevencijos priemones.

56. Likus pusei metų iki nustatyto Programos įgyvendinimo laikotarpio pabaigos, Specialiųjų tyrimų tarnyba parengia ir Komisijai pateikia Programos galutinį įgyvendinimo (*ex post*) vertinimą.

57. Komisija, artimiausiame posėdyje apsvarsčiusi ir įvertinusi Programos galutinį įgyvendinimo (*ex post*) vertinimą, per 10 darbo dienų nuo vykusio posėdžio dienos Seimui, Respublikos Prezidentui ir Vyriausybei pateikia informaciją apie Programos įgyvendinimą.

58. Visa informacija, susijusi su Programos įgyvendinimu (metiniu ir galutiniu vertinimu), ją Komisijai patvirtinus, skelbiama Specialiųjų tyrimų tarnybos interneto svetainėje.

59. Naujo laikotarpio Programos projektą rengia Vyriausybė, dalyvaujant Specialiųjų tyrimų tarnybai. Visi suinteresuoti subjektai gali teikti pasiūlymus dėl Programos nuostatų atnaujinimo visą jos įgyvendinimo laikotarpį.

60. Rengiant naujo laikotarpio Programos projektą, atsižvelgiama į Programos galutinio įgyvendinimo vertinimo rezultatus.

61. Naujo laikotarpio Programos projektas pateikiamas Komisijai. Šiai pritarus, Komisijos ūkinį ir techninį aptarnavimą atliekanti institucija Programos projektą pateikia Vyriausybei.

Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija
2015–2025 metų programos
priedas

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI IR JŲ REIKŠMĖS

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Vertinimo kriterijaus reikšmė			Vertinimo kriterijaus pasiekimo stebėseną atliekanti institucija ar įstaiga (duomenų šaltinis)
		Pradinė reikšmė	2019 m.	2025 m.	
Programos strateginis tikslas – sumažinti korupcijos mastą, padidinti skaidrumą, atvirumą viešajame ir privačiame sektoriuose.					
1.	Tarptautinės organizacijos „Transparency International“ atliekamo tyrimo „Korupcijos suvokimo indeksas“ rezultatai (100 balų skalėje); ne mažiau balų negu nurodyta.	58 (2014 m. rezultatas)	65	70	Specialiųjų tyrimų tarnyba, Teisingumo ministerija
2.	Lietuvos gyventojų, verslininkų, valstybės tarnautojų, nurodžiusių, kad kyšis padeda spręsti problemas, vidurkio (procentais) mažėjimas.	55 (2014 m. rezultatai)	45	33	Specialiųjų tyrimų tarnyba (tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys)
3.	Lietuvos gyventojų, įmonių vadovų, valstybės tarnautojų, davusių kyši per pastaruosius 5 metus, vidurkio (procentais) mažėjimas.	31 (2014 m. rezultatai)	20	10	Specialiųjų tyrimų tarnyba (tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys)
Pirmasis Programos tikslas – siekti didesnio viešojo sektoriaus valdymo efektyvumo, sprendimų ir procedūrų skaidrumo, viešumo ir atskaitingumo visuomenei, didesnio valstybės tarnybos atsparumo korupcijai.					
4.	Respondentų, manančių, kad korupcija Lietuvoje yra plačiai paplitusi, dalis (procentais).	95 (2013 m. rezultatai)	75	50	Specialiųjų tyrimų tarnyba („Eurobarometro“ duomenys)
Antrasis Programos tikslas – užtikrinti atsakomybės neišvengiamumo principo taikymą.					
5.	Respondentų, manančių, kad Vyriausybės pastangos kovoje su korupcija veiksmingos, dalis; ne mažiau procentų negu nurodyta.	17 (2013 m. rezultatai)	32	50	Specialiųjų tyrimų tarnyba („Eurobarometro“ duomenys)
6.	Respondentų, manančių, kad Lietuvoje yra pakankamai sėkmingų baudžiamojo persekiojimo atvejų, atgrasančių žmones nuo korupcinės praktikos, dalis; ne mažiau procentų negu nurodyta.	26 (2013 m. rezultatai)	39	60	Specialiųjų tyrimų tarnyba („Eurobarometro“ duomenys)
Trečiasis Programos tikslas – mažinti veiklos priežiūros ir administracinę našą ūkio subjektams, pertvarkant ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų sistemą.					

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Vertinimo kriterijaus reikšmė			Vertinimo kriterijaus pasiekimo stebėseną atliekanti institucija ar įstaiga (duomenų šaltinis)
		Pradinė reikšmė	2019 m.	2025 m.	
7.	Respondentų, manančių, kad korupcija yra problema jiems plėtoti verslą, dalis; ne daugiau procentų negu nurodyta.	36 (2013 m. rezultatai)	30	20	Specialiųjų tyrimų tarnyba („Eurobarometro“ duomenys)
8.	Respondentų, manančių, kad iš jų kaip verslo subjektų buvo tikimasi kyšio, dalis; ne daugiau procentų negu nurodyta.	8 (2013 m. rezultatai)	5	3	Specialiųjų tyrimų tarnyba („Eurobarometro“ duomenys)
9.	Respondentų, manančių, kad politinė įtaka ir nepotizmas yra problema verslui Lietuvoje, dalis; ne daugiau procentų negu nurodyta.	24 (2013 m. rezultatai)	19	10	Specialiųjų tyrimų tarnyba („Eurobarometro“ duomenys)
Ketvirtasis Programos tikslas – užtikrinti sąžiningą konkurenciją, skaidrų ir racionalų prekių, darbų ar paslaugų pirkimą vykdamą viešuosius pirkimus.					
10.	Viešųjų pirkimų tarnybos viešai skelbiamais duomenimis, skelbtų elektroninių pirkimų vertės dalis (nuo visų įvykdytų skelbtų viešųjų pirkimų vertės); ne mažiau procentų negu nurodyta.	90 (2013 m. rezultatai)	94	97	Viešųjų pirkimų tarnyba
Penktasis Programos tikslas – didinti skaidrumą, mažinti ir šalinti korupcijos pasireiškimo galimybes sveikatos priežiūros srityje.					
11.	Respondentų, manančių, kad iš jų prašoma ar tikimasi kyšio gaunant paslaugas, dalis; ne daugiau procentų negu nurodyta.	29 (2013 m. rezultatai)	24	15	Specialiųjų tyrimų tarnyba („Eurobarometro“ duomenys)
Šeštasis Programos tikslas – didinti visuomenės nepakantumą korupcijai ir skatinti visuomenę isitraukti į antikorupcinę veiklą.					
12.	Respondentų, per pastaruosius 12 mėnesių davusių kyšius, susijusių su viešosiomis paslaugomis, dalis; ne daugiau procentų negu nurodyta.	26 (2013 m. rezultatai)	21	10	Specialiųjų tyrimų tarnyba (Pasaulinio korupcijos barometro duomenys)
13.	Respondentų, toleruojančių korupciją, dalis; ne daugiau procentų negu nurodyta.	62 (2013 m. rezultatai)	47	30	Specialiųjų tyrimų tarnyba („Eurobarometro“ duomenys)